

L'OBJECTE POLÍTIC I EL COLLECCIONISME

La Revolució Liberal (1808-1843)

15.12.2021 - 22.05.2022

MUSEU
FREDERIC
MARÈS

Ajuntament de
Barcelona

L'OBJECTE POLÍTIC I EL COLLECCIONISME La Revolució Liberal (1808-1843)

Durant la primera meitat del segle XIX, Europa i Amèrica van viure immerses en diverses onades de revolucions. Des de la dècada dels vint, els territoris de la monarquia espanyola serien escenari de diversos esclats revolucionaris que es van estendre arreu de l'Europa del sud i del centre. Aquella intensitat política es va reflectir en la mobilització dels ciutadans, que sovint va traduir-se en la politització dels objectes quotidians. També va sorgir la necessitat d'educar políticament la ciutadania i es van polititzar els recursos pedagògics de l'Església catòlica.

El Gabinet del col·leccionista del Museu Frederic Marès disposa d'una bona col·lecció d'aquests objectes que ens permet conèixer tant els formats com els continguts de la política de la primera meitat del segle XIX. En aquell temps bona part de la població era il·letrada, raó per la qual la dimensió visual i material de la política va permetre a dones, obrers, jornaleros o camperols accedir-hi malgrat que sovint se'ls negués la capacitat de participar en el sistema polític.

Aquest itinerari s'organitza en quatre àmbits temàtics que permeten descriure, analitzar i interpretar la primera meitat del segle XIX a Catalunya:

1. La cultura liberal transnacional. L'anàlisi dels processos revolucionaris en un context global fa evident com els liberals van participar en una cultura revolucionària compartida per ciutadans de diferents nacions.

2. El liberalisme a la monarquia espanyola. És un recorregut per la història política del règim liberal a Catalunya que s'expressa amb el pas del culte a la Constitució del 1812 a la sobirania nacional.

3. Les guerres civils. Aquestes confrontacions armades van obligar a mobilitzar ciutadans i súbdits, i això va modernitzar les formes de propaganda política dels bàndols en conflicte.

4. Baldomero Espartero (1793-1879). El militar que va irrompre a la política per defensar els principis del liberalisme va esdevenir un heroi romàntic de culte.

La seva procedència humil i el ràpid ascens al poder a través dels seus èxits militars li van atorgar una enorme popularitat.

Quant a la transformació i creació de les tipologies d'objectes, l'itinerari en mostra de quatre tipus:

- Objectes associats a formes de consum de les elits de finals del segle XVIII (capsetes de rapè), la politització d'armes i la laïcització de pràctiques religioses com ara les relíquies (floc de cabells).
- Objectes i accessoris masculins vinculats al consum de tabac (pipes, cigarreres, paper de fumar) i alcohol (elixir), i a la pràctica del joc (cartes).
- Noves formes de reproducció massiva d'imatges (gravats, litografies i fotografies) que es poden combinar amb d'altres objectes, com ara accessoris (ventalls).
- Formes de pedagogia eclesiàstica que es van secularitzar per construir narratives de vides d'herois romàntics o històries nacionals (auques). La materialitat de la política va ajudar a fer partícip el conjunt de la ciutadania i alhora va convertir la política en un nou objecte de consum.

Jordi Roca Vernet. Universitat de Barcelona

EL OBJETO POLÍTICO Y EL COLECCIONISMO La Revolución Liberal (1808-1843)

Durante la primera mitad del siglo XIX, Europa y América vivieron inmersas en varias oleadas revolucionarias. Desde la década de los veinte, los territorios de la monarquía española serían escenario de varios estallidos revolucionarios que se extendieron por todo el sur y el centro de Europa. Aquella intensidad política se reflejó en la movilización de los ciudadanos, que, a menudo, se tradujo en la politización de los objetos cotidianos. También surgió la necesidad de educar políticamente a la ciudadanía y se politizaron los recursos pedagógicos de la Iglesia católica.

El Gabinete del coleccionista del Museo Frederic Marès dispone de una buena colección de estos objetos que nos permite conocer tanto los formatos como los contenidos de la política de la primera mitad del siglo XIX. En aquel tiempo buena parte de la población era iletrada, por este motivo, la dimensión visual y material de la política permitió a mujeres, obreros, jornaleros o campesinos involucrarse, aunque a menudo se les negara la capacidad de participar en el sistema político.

Este itinerario se organiza en cuatro ámbitos temáticos que permiten describir, analizar e interpretar la primera mitad del siglo XIX en Cataluña:

1. La cultura liberal transnacional. El análisis de los procesos revolucionarios en un contexto global pone de relieve cómo los liberales participaron en una cultura revolucionaria compartida por ciudadanos de distintas naciones.

2. El liberalismo en la monarquía española. Es un recorrido por la historia política del régimen liberal en Cataluña que se expresa con el paso del culto a la Constitución de 1812 a la soberanía nacional.

3. Las guerras civiles. Estas confrontaciones armadas obligaron a movilizar a ciudadanos y súbditos, modernizando así las formas de propaganda política de los bandos en conflicto.

4. Baldomero Espartero (1793-1879). El militar que irrumpió en la política para defender los principios del liberalismo se convirtió en un héroe romántico de culto. Su procedencia humilde y el rápido ascenso al poder a través de sus éxitos militares le otorgaron una enorme popularidad.

En cuanto a la transformación y creación de las tipologías de objetos, el itinerario muestra cuatro tipos:

- Objetos asociados a formas de consumo de las élites de finales del siglo XVIII (cajitas de rapé), la politización de armas, y la laicización de prácticas religiosas como las reliquias (mechón de pelo).
- Objetos y accesorios masculinos vinculados al consumo de tabaco (pipas, cigarreras, papel de fumar) y alcohol (elixir), y a la práctica del juego (cartas).
- Nuevas formas de reproducción masiva de imágenes (grabados, litografías y fotografías) que se pueden combinar con otros objetos, como accesorios (abanicos).
- Formas de pedagogía eclesiástica que se secularizaron para construir narrativas de vidas de héroes románticos o historias nacionales (aleluyas). La materialidad de la política ayudó a hacer partícipe al conjunto de la ciudadanía y, al mismo tiempo, convirtió la política en un nuevo objeto de consumo.

Jordi Roca Vernet. Universitat de Barcelona

Informació / Información / Information

Museu Frederic Marès
Plaça de Sant Lu, 5
08002 Barcelona
Tel. +34 932 563 500
museumares@bcn.cat
barcelona.cat/museumares

f @MuseuFredericMares
t @MuseuFMares

Transports / Transportes / Transport

· Metro / Underground: L4 (Jaume I)
· Autobús / Bus: v15, v17, 47 i 120
· Bus turístic / Tourist Bus:
Ruta Sud (Barri Gòtic) /
Ruta Sur (Barrio Gótico) /
Southern route (Gothic Quarter)

Horaris / Horarios / Opening times

· De dimarts a dissabte de 10 a 19 h
Diumenges i festius d'11 a 20 h
Tancat: dilluns (excepte festius),
1 de gener, 1 de maig, 24 de juny i
25 de desembre

· De martes a sábado de 10 a 19 h
Domingos y festivos de 11 a 20 h
Cerrado: lunes (excepto festivos),
1 de enero, 1 de mayo, 24 de junio y
25 de diciembre

· Tuesday to Saturday - 10.00 - 19.00 h
Sunday and Holidays - 11.00 - 20.00 h
The Museum is closed on: January 1,
May 1, June 24 and December 25,
and Mondays (except holidays)

POLITICAL OBJECTS AND COLLECTING. The Liberal Revolution (1808-1843)

Europe and America were steeped in several waves of revolutions during the first half of the 19th century. The Spanish monarchy's territories had been the setting of several revolutionary outbreaks since the 1820s that were spreading throughout southern and central Europe. That political intensity was reflected in citizen mobilisations, which often resulted in the politicisation of everyday objects. A need also arose for educating citizens politically and the Catholic Church's educational resources were politicised.

The Collector's Cabinet at the Frederic Marès Museum has a fine collection of these objects that enable us to discover both the form and the content of politics in the first half of the 19th century. A good part of the population was illiterate at the time, so it was the visual and material aspects of politics that made it accessible to women, workers, labourers and peasants, despite the fact they were often denied the capacity to take part in the political system.

This itinerary is divided into four themed areas that provide a description, analysis and interpretation of the first half of the 19th century in Catalonia:

1. Transnational liberal culture. The analysis of revolutionary processes in a global context makes it how liberals took part in a revolutionary culture shared by people from different nations.

2. Liberalism in the Spanish monarchy. This is a tour through the political history of the liberal regime in Catalonia as expressed with the move from cult in the Constitution of 1812 to national sovereignty.

3. Civil wars. Such armed conflicts made it necessary for citizens and subjects to be mobilised, thereby modernising the forms of political propaganda used by the warring sides.

4. Baldomero Espartero (1793-1879). The military man who entered politics to defend the principles of liberalism became a romantic cult hero. His humble origins and rapid ascent to power through his military successes made him enormously popular.

The itinerary reveals four types of the objects transformed and created:

- Objects associated with the elite's forms of consumption at the end of the 18th century (snuff boxes), the politicisation of arms and the secularisation of religious practices such as relics (lock of hair).

- Masculine objects and accessories associated with tobacco consumption (pipes, cigarettes, rolling paper) and alcohol (mouthwash), and with game playing (cards).

- New forms of mass reproduction of images (engravings, lithographs, photographs) that can be combined with other items, such as accessories (fans).

- Forms of ecclesiastical education that were secularised to construct narratives of romantic heroes' lives or national histories (*auques*). The material nature of politics helped to make all citizens participants while turning politics into a new object for consumption.

Jordi Roca Vernet. Universitat de Barcelona

1. La cultura liberal transnacional / La cultura liberal transnacional / Transnational liberal culture

1 Capseta de rapè
Retrat de Kistos Tzavelas

2 Joc de cartes
"Jeu des Drapeaux"

3 Litografia
"El ciudadano Riego"

4 Auca "Historia de
Napoleón"

2. El liberalisme a la monarquia espanyola / El liberalismo en la monarquía española / Liberalism in the Spanish monarchy

5 Capseta de rapè del jurament
de la Constitució de 1812

6 Ventall de processó de
la Constitució de 1837

7 Llibret de paper de fumar
Regència de Maria Cristina

8 Auca ["Historia de
Cataluña"]

3. Les guerres civils / Las guerras civiles / Civil wars

9 Sabre d'oficial
de la Milícia Nacional

10 Pipa d'un partidari de
la regent Maria Cristina

11 Fotografia de
Ramon Cabrera

12 Auca "Vida del caudillo
carlista Don Ramón Cabrera"

4. Baldomero Espartero (1793-1879)

13 Floc de cabells de
Baldomero Espartero

14 Tabaquera. Retrat de
Baldomero Espartero

15 Etiqueta comercial de
beguda alcohòlica

16 Auca "Historia del
General Espartero"

PLANTA 2

Gabinet del col·leccionista

- 1-2 Sales de la forja
- 3 Sala de Montserrat
- 4 Sala de les armes
- 5 Sala femenina
- 6 Sala del fumador
- 7 Sala de les floreres de closques
- 8 Sala de la fotografia
- 9 Sala dels rellotges
- 10-14 Sales de la ceràmica i el vidre
- 15 Sala de la fe
- 16 Sala masculina

□ Estudi-biblioteca de Frederic Marès

PLANTA 3

Gabinet del col·leccionista

- 17 Sala de les diversions

